

DOSSIER STATYSTYCZNE IMIGRACJA 2002 XII Raport Caritas-Migrantes o imigracji we Włoszech

Rzym, Wydawnictwo Nuova Anterem, październik 2002
480 stron, 52 rozdziały, 226 tabele

Odniesienie: Caritas/Dossier, Piazza S.Giovanni in Laterano 6, 00184 Roma
Tel.004906.69886158–Fax:0049.06.69886375–E-mail: dossierimmigrazione
caritasroma.it

IMIGRANCI A WŁOSKI RYNEK PRACY

Naswietlenie pozytywnej roli imigrantów we włoskiej gospodarce pomaga w pokonaniu uczucia zagrożenia, wywołanego ich obecnością. Imigracja jest oznaką dynamiki w gospodarce i dotyczy przede wszystkim regionów o najwyższej produkcji: Północ 56,8%, Centrum 29,1%, Południe 9,8%, Wyspy 4,3%.

Udział imigracji we włoskim rynku pracy

Sila robocza we Włoszech liczy 23.781.341 osób. Zatrudnionych jest 21.514.000 osób, w tym w usługach 63%, w przemyśle 32% i w rolnictwie 5%. Liczba osób szukających zatrudnienia jest równa 2.267.000, co w skali krajowej stanowi 9,5% siły roboczej (8,8% mężczyźni i 11,5% kobiety). Wskaznik bezrobocia jest dwukrotnie wyższy na południu i ponad dwa razy większy wśród osób młodych.

Włoski rynek pracy jest rynkiem charakteryzującym się wymuszoną elastycznością, w którym okres zatrudnienia w sektorze najemnym (kwiecień 2000-marzec 2001) był dla 30% pracowników krótszy niż miesiąc, a dla 58,8% krótszy niż rok (Istat- Centralny Urząd Statystyczny *Sytuacja w kraju w 2001*) Tym niemniej nie brak nowych miejsc pracy: obliczono, że w ciągu ostatnich trzech lat zostało stworzonych **390.000 nowych miejsc pracy rocznie** (32.500 w ciągu jednego miesiąca).

Fluktuacja rynku pracy w 2001 roku charakteryzowała się następującymi wartościami (dane INAIL-Państwowy Zakład Ubezpieczeń od Wypadków przy Pracy): 4.743.650 podpisanych umów o pracę (z czego 467.304 z pracownikami z poza UE) 4.297.205 rozwiązanych umów o pracę (z czego 378.856 z pracownikami z poza UE) i 446.445 saldo między zawarciem a rozwiązaniem umowy o pracę (z czego 88.448 stanowili pracownicy z poza UE). **Udział procentowy pracowników z poza UE** wyniósł 9,9% ogólnej liczby zatrudnionych, 8,8% ogólnej liczby rozwiązanych umów o pracę, 19,8% wartości salda między zawarciem a rozwiązaniem umowy o pracę (saldo jest równoznaczne z pojęciem “nowego miejsca pracy”): oznacza to dla imigrantów powstanie jednego, nowego miejsca pracy co pięć zawartych umów o

prace. Z ogólnej liczby zmian przedsiębiorstwa, 16% dotyczy imigrantów (dane INAIL za okres 16.3.2000-27.6.2002).

Wynika z tego, że pracownicy z poza UE, stanowiący **3% siły roboczej**, trzykrotnie powiększają swój udział w ilości podpisanych umów o pracę i aż siedmiokrotnie w ilości zatrudnień, których okres trwania dochodzi do końca roku. Na dziesięciu zatrudnionych jeden jest pracownikiem z poza UE, natomiast na pięć miejsc pracy, których okres trwania dochodzi do końca roku, jedno przypada na imigranta. Innymi słowy imigranci są zatrudniani częściej i łatwiej zachowują miejsce pracy. Dotyczy to przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw, w których liczba pracowników nie przekracza 50 osób.

Imigrant nie oznacza bezrobotny

Przytoczone dane pozwalają nadać właściwy wymiar domniemanej wysokości wskaźnika bezrobocia wśród imigrantów. Prawdziwy **poziom bezrobocia**, obliczany jako udział pracowników przebywających we Włoszech w celach zarobkowych i nie mających miejsca pracy w stosunku do ogólnej liczby pozwoleń na pracę, tak najemna jak samodzielna, **jest o 7,4% niższy** niż ogólny poziom bezrobocia we Włoszech (11,4%), z uwzględnieniem różnic terytorialnych: jest prawie dwukrotnie wyższy od poziomu krajowego na północnym zachodzie i w centrum (8,1% i 14% odpowiednio do 4,3% i 7%), taki sam na północnym wschodzie (3,6%), i niższy na południu i na wyspach (14% i 18%)

Prawdziwym problemem jest zwiększenie skuteczności pośrednictwa, które powinno w sposób bardziej intensywny kontrolować stosunek podaży do popytu na rynku pracy. Liczne badania empiryczne wykazały niewystarczającą **pomoc ze strony służb publicznych**.

Jezeli chodzi o pośrednictwo pracy dotyczące zarówno Włochów jak imigrantów, przeważnie odbywa się ono **drogą nieformalną**. Według *Raportu o imigracji: sytuacja na rynku pracy a imigracja* opracowanego przez IRES-CGIL (Włoska Powszechna Konfederacja Pracy) z 2002 roku dochodzi do tego w 77% przypadków. Powaznym ograniczeniem dotyczącym imigrantów i pracowników włoskich jest niedostatecznie rozwinięty system kształcenia zawodowego, który nie bierze pod uwagę w odpowiednim stopniu specyfiki danego sektora ani specyfiki terytorialnej rynku pracy.

Wskaźnikiem adaptacji imigrantów na włoskim rynku pracy są oszczędności jakie zdolają wysłać do kraju, z którego pochodzą. Wartość Przesylek **walutowych imigrantów** w 2001 roku wyniosła 749,4 mln euro. Jest to aż o 27,4% więcej niż w 2000 roku: w przeciągu niecałych 10 lat wysokość tych przesylek zwiększyła się aż siedem razy (103,2 mln euro w roku 1992). Wartość przesylek walutowych do kraju wynosi 550 euro na głowę, biorąc pod uwagę wszystkich cudzoziemców, i 937 euro, jeżeli weźmiemy pod uwagę tylko tych, którzy posiadają pozwolenie na pracę: wynika stąd konieczność przyznania imigrantom ważnej roli operatorów międzynarodowych jak również uznania ich jako “normalnych” klientów banków.

Sektory z wysokim udziałem imigrantów

Wdrażanie na rynek pracy pracowników z poza UE w 2001 roku, charakteryzowało się podziałem na sektory, wśród których przeważał sektor usługowy (49%), następnie przemysłowy (36%) i rolniczy (15%).

Interesujący jest również udział **imigrantów w ogólnej liczbie zatrudnień w danym sektorze**. W sektorze obejmującym hotele i restauracje, pierwszym pod względem liczby zatrudnień (87.182), pracownicy z poza UE stanowią 10,5% ogólnej liczby zatrudnionych: mniej więcej taki sam udział procentowy dotyczy budownictwa, transportu i sprzątanía. Natomiast w rolnictwie, przemyśle tekstylnym i metalowym na sześciu zatrudnionych pracowników przypada jeden imigrant. W innych sektorach procentowy udział imigrantów jest jeszcze wyższy: w przemyśle przetwórczym (14,2%), drzewnym (16,3%), gumowym (16,9%), garbarskim (20%).

Ponadto w niektórych sektorach zależność między zawianiem a rozwiązaniem umowy o pracę (tzn. **saldo dotyczące zatrudnienia**) przewyższa średnią (19,8%): zdarza się to na przykład w handlu detalicznym (20,8%), w przemyśle mechanicznym (25,2%), przetwórczym (21,8%), wydobywaniu metali(22,6%), szkolnictwie (23,1%) i służbie zdrowia (30,2%). W wielu sektorach, uznanych za mało atrakcyjne, rejestruje się odpływ włoskiej siły roboczej , w miejsce której zatrudniani są tylko imigranci: dotyczy to przemysłu tekstylnego, chemicznego, garbarskiego, elektrycznego, drzewnego, gumowego, transportowego, gazowo-wodnego.

Imigranci zapewniają również większą część siły roboczej w sektorach charakteryzujących się sezonowością, takich jak turystyka i rolnictwo. Część z nich mieszka na stałe we Włoszech, część przyjeżdża tylko na sezon.

“Dyferencjal etniczny”: wypadki, niestalość pracy i wiek

Nie zawsze porusza się problem uciążliwych warunków pracy z jakimi spotykają się imigranci zatrudniani przy pracach niebezpiecznych, mało płatnych i o niskim zabezpieczeniu przed wypadkami.

Głównym symptomem tej sytuacji jest **wysoki procent wypadków przy pracy**. Liczba **zgłoszonych** wypadków, dotyczących pracowników urodzonych za granicą, wyniosła w 2001 roku 76.129 (zanotowano wzrost o 11,7% w stosunku do 64.707 przypadków w 2000 roku) . W odniesieniu do 800.680 imigrantów przebywających we Włoszech w celach zarobkowych, świadczy to o tym ,że co dziesiąty pracownik imigrant ulega wypadkowi przy pracy (9,5%).

Liczba wypadków śmiertelnych wśród pracowników urodzonych za granicą wyniosła w 2000 roku 101, natomiast w 2001 roku już 125, co oznacza wzrost o 23,7%. Częstotliwość śmiertelnych wypadków waha się w zależności od rodzaju pracy, najczęściej zdarza się ich w rolnictwie. Na tysiąc zgłoszonych wypadków aż 2,3 są śmiertelne. Jest to wartość dwukrotnie wyższa od średniej.

Pracownicy z poza UE częściej zmieniają pracę, co jest związane z krótkotrwalością okresów zatrudnienia: 17,1% kontraktów pracy nie trwa dłużej niż dwa miesiące (+2,9pkt w stosunku do pracowników włoskich) a w 41,5% przypadków nie dłużej niż sześć miesięcy (+5,9). Również fakt, że na sześć

przeniesien z jednego przedsiębiorstwa do drugiego, jedno dotyczy pracownika z poza UE, świadczy o tym, że są gotowi na zmianę pracy w większej mierze niż wynosi ich udział procentowy w ogólnej wartości włoskiej siły roboczej. Poza tym nie można pominąć ich udziału w pracach tymczasowych: obliczono, że 20% pracowników tymczasowych stanowią imigranci (Raport 2002 NIDIL-CGIL i badania ISFOL/Ministerstwo pracy w latach 2000- 2002).

Zwiększona gotowość na zmianę pracy ułatwia fakt że pracownicy imigranci są młodsi **od Włochów** (w przedziałach wiekowych 18-35 i 36-50 lat odpowiednio 6 i 2 punkty procentowe więcej).

Imigranci pracujący we włoskich rodzinach

We Włoszech 227.249 osób zatrudnianych jako **pomoc domowa** jest objęta opieką społeczną (dane INPS-Krajowe Zakłady Ubezpieczeń Społecznych 1999 rok). **Polowa z nich to obywatele krajów nie wchodzących w skład UE**, z których większość to kobiety. Najliczniejszą grupę stanowią Filipińczycy (co trzecia pomoc domowa), Peruwianczycy (11.847) i obywatele Sri Lanki (9.791). 3.000/4.000 osób pracujących w tym sektorze pochodzi z Rumunii i tyleż samo z Polski i Albanii. Natomiast kraje takie jak Brazylia, Nigeria, Mauritius i Salvador są reprezentowane przez 1.000 osób każdy. Przed ogłoszeniem odpowiedniej ustawy, zajmującej się legalizacją pracy cudzoziemców zatrudnionych jako pomoc domowa (lato 2002) przypuszczano, że wielu z nich pracuje **na czarno lub bez pozwolenia na pracę**. Często **włoskie** rodziny, pomimo dobrych chęci, nie były w stanie zatrudnić imigrantów legalnie (wyznaczono wysoki pułap dochodu rodzinnego , zniesiono sponsorowanie).

Obliczono, że w 2002 roku, **950.000 rodzin było zainteresowanych zwiększeniem usług w zakresie opieki** nad osobami starszymi i dziećmi, ponieważ te zapewnione przez państwo nie były zadowalające i przede wszystkim nie spełniały kryteriów godzinowych i terytorialnych, które mogłyby sprostać wymaganiom rodziny. Wśród 5.398 osób powyżej 65 roku życia, potrzebujących stałej opieki, (badania Wspólnoty S. Egidio 2002), 13,3% korzysta w sposób ciągły i trwały z opieki domowej, zatrudniając cudzoziemców, przeważnie bez pozwolenia na pracę.

Szara strefa, legalizacja pobytu i zasady wjazdu

Rosnie liczba pracowników imigrantów objętych włoską opieką społeczną (około 800.000 na podstawie archiwów INPS i INAIL). Pomimo tego ciąży negatywnie na imigrantach powszechnie praktykowane przez Włochów uchylanie się od płacenia podatków, wykrywane każdego roku przez inspekcję Ministerstwa Pracy.

W latach 2000-2001 skontrolowano rocznie około 25.000 przedsiębiorstw, zatrudniających 11-12.000 imigrantów. Napotkano na nieprawidłowości podatkowe w stosunku do 40% imigrantów, podczas gdy ? - **1/5** pracowników inspekcjonowanych przedsiębiorstw **nie posiadała pozwolenia na pobyt**. Mniej więcej jedno przedsiębiorstwo na dwadzieścia (4,9% w 2000 roku i 5,7% w 2001) nie

zalegalizowało pracowników z poza UE i prawie tyle samo (3,8% w 2000 i 6,7% w 2001 roku) zatrudniało pracowników nie posiadających pozwolenia na pracę.

W związku z tak rozprzestrzenioną szarą strefą, decyzja rządu (lato 2002) o **wydaniu dwóch postanowień o legalizacji**, jednego dla osób zajmujących się opieką domową i drugiego dla pracowników przedsiębiorstw, okazała się nadzwyczaj trafna.

Pracujący imigranci wola pracę legalną i utrzymywanie kontaktów z pracownikami włoskimi. Odzwierciedlają to dane dotyczące rosnącej **liczby imigrantów wśród członków związków zawodowych** (240.000 nowych członków w 2001 roku, co stanowi 10% więcej niż w roku poprzednim). Imigranci pokładają w związkach zawodowych nadzieję na pokonanie licznych problemów, dotyczących ochrony praw pracownika i problemów biurokratycznych, związanych z pobytem we Włoszech.

IMIGRANT W SPOLECZENSTWIE WLOSKIM

Imigranci są bezsprzecznie siłą roboczą, ale przede wszystkim ludźmi i ten fakt musi nabrać wartości na szczeblu współżycia w społeczeństwie. Cel, na który mają wpływ zarządzenia prawne, orientacje polityczne, fundamenty kulturowe i religijne.

Włochy są krajem historycznie predysponowanym do współżycia z imigracją

Począwszy od lat siedemdziesiątych liczba imigrantów we Włoszech **co dziesięć lat wzrastała dwukrotnie**. W roku 1991 we Włoszech przebywało legalnie 648.935 imigrantów; w roku 2001 ich liczba wzrosła do 1.362.930. Natomiast biorąc pod uwagę osoby niepełnoletnie i nowonarodzone ogólna liczba imigrantów osiągnęła pułap 1.600.000 co stanowi 2,8% ogółu społeczeństwa (jeden imigrant na 38 mieszkańców). W wielu krajach udział procentowy imigracji jest o wiele wyższy: średnia europejska wynosi jeden imigrant na dwudziestu mieszkańców.

Podczas gdy liczba imigrantów wzrosła dwukrotnie w ciągu dziesięciu lat, **wzrost liczby niepełnoletnich był bardziej intensywny**. Liczba ta wzrosła dwukrotnie w ciągu zaledwie czterech lat: w 1996 było ich 126.000, w 2000 już 278.000, a w 2001 ponad 300.000: w 64% szkół, cudzoziemcy stanowią 3% ogólnej liczby uczniów, w 28% szkół wartość ta przekracza 5%. Uczniowie ci są zróżnicowani pod względem kraju pochodzenia, co jest zauważalne przede wszystkim w szkołach podstawowych, przedszkolach i żłobkach.

W 2001 roku zostało wydanych 130.000 nowych pozwoleń na pobyt o charakterze stałym, z czego połowa dotyczyła łączenia rodzin.

Pierwsze miejsce na liście krajów, z których pochodzi najwięcej imigrantów zajmuje Maroko – 158.000 osób i Albania – 144.000, na trzecim miejscu znajduje się Rumunia (75.000), następnie Filipiny (64.000) i Chiny (57.000). Obszarami, z których napłynęło najwięcej imigrantów są Europa Wschodnia i Subkontynent Indyjski. W ostatnich latach zwiększył się przyływ ludności z Południowej Ameryki,

spowodowany kryzysem ekonomicznym w tym regionie, i z Afryki Subsaharyjskiej gdzie notowany jest ogromny wzrost demograficzny.

Często mówi się o imigracji tymczasowej, bez mocnych korzeni, podczas gdy **w latach 90-tych wyraźnie wzrosła liczba cudzoziemców zapuszczających trwale korzenie**. Na początku 2001 roku (dane Istat), 10% imigrantów mieszkało we Włoszech od ponad 15 lat, 26% od ponad 10 lat i 54% od ponad 5 lat. Sam rodzaj pozwolenia na stały pobyt odzwierciedla fakt zakorzeniania się imigrantów: 59% to pozwolenia na pracę, 29% pozwoleń zostało wydanych z powodów rodzinnych, pozostałe 7% to pozwolenia z innych powodów (religijnych, wieloletnich kursów), w każdym razie świadczących o długotrwałym pobycie.

Przyszłość, która czeka nas w połowie wieku jest już znana, i może ona być w stylu amerykańskim (udział procentowy w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 10%), w stylu kanadyjskim (16%) lub szwajcarskim (20%). To co dla nas może być przyszłością, dla innych krajów, które bierzemy za wzór, jest teraźniejszość. Ten fakt powinien pomóc nam w pokonaniu strachu i niepewności.

Nasza kultura i kultura innych narodów

Italia jest jednym z wyraźnych przykładów **policentralizmu migracyjnego**, ponieważ wszystkie kontynenty są reprezentowane przez liczne grupy, bez konkretnej dominacji jednej czy kilku społeczności. Wytworzyła się tzw. obecność stopniowa, co oznacza, że wśród 10 imigrantów jest 4 Europejczyków, 3 Afrykanków, 2 Azjatów i jeden Amerykanin. Jeżeli aktualna tendencja będzie nadal kontynuowana, po wejściu niektórych państw z Europy Wschodniej do Unii Europejskiej proporcje te ulegną zmianie i wyniosą 4,5 Europejczyków i 2,5 Afrykanków.

Trudność polityki migracyjnej polega **na zdolności utrzymania pokojowego współzycia zróżnicowanych** grup w jednej społeczności, charakteryzujących się odmiennymi tradycjami językowymi, kulturowymi, społecznymi i religijnymi. Oczywiście należy chronić korzenie społeczeństwa, które przyjmuje imigrantów. W zasadzie strach przed utratą własnego dziedzictwa kulturowego i religijnego, nie tyle zależy od samego faktu konfrontacji z innymi tradycjami, ile od zbyt powierzchownej znajomości własnych tradycji: imigracja, której potrzebujemy, może być bodźcem do głębszego poznania nas samych.

Próby znalezienia różnych form współzycia wewnątrz **społeczeństwa o określonych prawach i obowiązkach**, dają nam gwarancje i nie krzywdzą nowoprzybyłych, ponieważ wyczuwają rocznice niekontrastujące z jego strukturą: jest to droga nie tylko dla naszego społeczeństwa ale również dla krajów pochodzenia imigrantów. Dlatego, należy odrzucić przesadę, że imigranci są przestępcami, nie pomijając zaangażowania w walkę z objawami dewiacji. Takie przesady bowiem, stanowią duże utrudnienie w zgodnym współzyciu.

Nie wzywać imienia boga do tworzenia podziałów

Można powiedzieć, że fenomen migracji przyspieszył bieg historii i wywołał **konfrontacje kulturowe i religijne, na które nikt nie był przygotowany**.

Zarówno ze strony społeczności rdzennej jak ze strony nowoprzybyłych, jest nie do przyjęcia – jak często twierdzi papież Jan Paweł II – fakt wzniecania wojen religijnych i wzywania boga do tworzenia podziałów między narodowościami wewnątrz jednego społeczeństwa.

Zarówno **we Włoszech**, centrum katolicyzmu, jak i w Europie, kontynencie głęboko naznaczonym dziedzictwem chrześcijaństwa, wielowyznaniowość **stała się nieodwołalna**. Według oceny Fondazione Migrantes połowa wierzących to chrześcijanie: na 10 przypada 5,5 katolików, 3 prawosławnych i 1,5 protestantów. Na drugim miejscu znajdują się muzułmanie, stanowiący 35,4% i wyznawcy religii wschodu 6,4%. Wyrażając to w liczbach otrzymamy 660.000 chrześcijan, 488.000 muzułmanów i 88.000 wyznawców religii wschodu: biorąc pod uwagę również niepełnoletnich liczba ta wzrosnie o 20%. Muzułmanie stanowią większość religijną w sześciu regionach.

Rocznicze religijne, na równi z kulturowymi, nie powinny wzbudzać strachu lecz być szanowane, pod warunkiem **zachowania podstawowych zasad współżycia**, opartych na szacunku dla świadomości i godności. Podstawowym problemem jest zdolność utworzenia instytucjonalnej oprawy (**“społeczeństwo świeckie”**), która byłaby w stanie bezstronnie ocenić różnice religijne i doprowadzić do realnego wcielenia wszystkich grup religijnych. Na tym szczeblu rodzi się potrzeba zwiększonej otwartości i stanowczości, z bardziej dalekowzrocznym zaangażowaniem ze strony państw nie tylko na poziomie wewnętrznym ale również międzynarodowym.

Zdolność odróżnienia imigracji od proszących o azyl

Kiedy mówimy o “sbarchi” (nielegalne przekroczenie granicy drogą morską), mamy na myśli nielegalnych imigrantów, zapominając, że **wielu z nich prosi o azyl** aby uciec od niebezpiecznej rzeczywistości, jak w przypadku Kurdów lub mieszkańców wielu państw Afryki i Azji. **W roku 2001 o azyl poprosiło około 10.000 osób**: większość podana została odrzucona, podczas gdy należy pamiętać, że wielu z nich nie zamierza zatrzymać się we Włoszech.

Nie można pominąć imigrantów **nielegalnych**, których do opuszczenia kraju zmusza bieda lub handel siłą roboczą, przynoszący ludziom bez skrupułów ogromne zyski. Pamiętając o naszej emigranckiej przeszłości, surowe postępowanie, słuszne wobec handlarzy, powinno być bardziej humanitarne w stosunku do osób w ciężkiej sytuacji.

Obserwacje z ostatnich lat wykazały, że bez względu na koalicje rządowe, **presja migracyjna była stała**, podobnie jak nadzór policyjny. W 2001 roku ponad 40.000 osób nie zostało wpuszczonych do Włoch, natomiast 34.000 osób zostało wydalonych.

Pozostaje jednak duża liczba osób, którym udało się przedostać nielegalnie przez granice i pozostać na terenie kraju. Stanowią oni według badań około 25-33% (**300-350.000 osób**) ogólnej liczby zalegalizowanych imigrantów. Z myślą o nich ogłoszono dwie ustawy legalizujące pobyt, natomiast w przyszłości zostanie

zastosowana polityka prewencyjna oparta na współpracy z krajami pochodzenia imigrantów i na ustaleniu z nimi zapotrzebowania na siłę roboczą.

Wybór normatywy prawnej

Rządowy normatyw dotyczący imigracji z 2002 (centro-lewica) został częściowo zmieniony w 2002 roku przez rząd centro-prawicowy. Punktem spornym nie jest zwiększony rygor w stosunku do nielegalnych przemytników siły roboczej, w tej kwestii wszyscy byli zgodni, lecz **surowe traktowanie imigrantów przebywających legalnie**.

Struktury kościoła **katolickiego**, dobrze znające sektor imigracyjny, wyraziły **uzasadnione wątpliwości** co do tych zmian: zniesienie przyjazdu pod gwarancją, skrócenie okresu ważności pozwolenia na pobyt, skrócenie pozwolenia na pobyt dla bezrobotnych szukających pracy, restrykcje w otrzymaniu karty pobytowej i w normatywie dotyczącej łączenia rodzin, niedostateczna ochrona w przypadku odwołania się od przymusowych zarządzeń, brak nasilenia polityki integracyjnej przewidzianej przez ustawę 40/1998, niedostateczny normatyw dotyczący azylu. Brak reformy prawa do otrzymania obywatelstwa i do udziału w wyborach administracyjnych, pozostających dwoma zasadniczymi punktami niezbędnymi dla trwałego zaangażowania nowych obywateli w życie kraju, do których należy jak najszybciej powrócić.

Niektóre z tych aspektów oddają niesłuszną wniesionych ograniczeń: wydłużenie ciągłości bezrobocia do roku pomogłoby w poszukiwaniu nowego miejsca pracy również w innych regionach kraju; wydłużenie okresu pobytu z 5 na 6 lat, jako wymogu na otrzymanie karty pobytowej (czyli prawa pobytu na czas nieokreślony), komplikuje jeszcze bardziej osiągnięcie tego celu. Walce z nielegalnym handlem siłą roboczą powinna towarzyszyć łatwość dostępu do pracy. Z tego powodu zniesienie przyjazdów sponsorowanych, gdzie państwo nie ponosiło żadnych kosztów, zagroziło układom rodzinnym i etnicznym; normatyw o łączeniu rodzin jest również niekorzystny, gdyż jedna trzecia osób nie może sprowadzić dzieci.

Nie można jednak zapomnieć, że łatwość **dostępu do pracy** (a **sponsorowanie** było jednym z nich) zagrażałoby pracy na czarno i pracy nielegalnej bardziej niż kontrole i kary: biorąc to pod uwagę, faktem negatywnym był brak otwarcia granic dla określonej liczby siły roboczej, ustalonej z krajami pochodzenia imigrantów.

W świetle tych wymagań, Caritas Italiana i Fondazione Migrantes, w przedmowie do "Dossier Statistico Immigrazione 2002", podkreśliła konieczność działania na rzecz zlikwidowania szarej strefy nielegalnej imigracji, zmniejszenia ograniczeń prawnych i zmian w zarządzeniach ale przede wszystkim zwróciła uwagę na fakt, że **należy zdac sobie sprawę ze znaczenia strukturalnego imigracji**.

ITALIA. Imigracja w społeczeństwie włoskim: główne dane (2000-2001)

Imigracja we Włoszech	2000		2001	
-zarejestrowani przez MSW	1.388.153	100,0	1.360.049	100,0
-łączna liczba imigrantów, wraz z niepełnoletnimi	1.686.000	100,0	1.600.000	100,0
-udział % w stos. do ogółu społeczeństwa	-	2,9	-	2,8
Różnice w ciągu roku	+ 136.159	+10,9	-28.104	-2,0
Pochodzenie				
Unia Europejska	159.799	10,9	147.495	10,8
Inne kraje europejskie	404.768	29,2	416.390	30,5
Afryka	385.630	27,8	366.598	26,9
Azja	277.644	20,0	259.783	19,1
Ameryka	164.942	11,2	158.206	11,6
Oceania/Bez obywatelstwa	3.370	0,3	3.285	0,3
Obywatelstwo nieznane	-	-	10.873	0,8
Motywy pobytu				
Praca	839.982	60,5	800.80	58,9
Rodzina (łącznie z adopcją i powierzeniem dzieci)	366.132	26,4	293.865	28,9
Powody inne niż praca (religijne, naukowe)	136.098	9,8	124.053	9,1
Azyl polityczny i prośba o azyl	10.435	0,8	5.115	0,4
Inne	21.345	1,5	36.336	2,7
Podział terytorialny				
Pln-zach: Lombardia, Piemonte, Liguria, Valle d'Aosta	433.497	31,0	444.876	32,7
Pln-wsch: Veneto, Friuli V.Giulia, Trentino Alto Adige, Emilia R.	327.801	23,9	328.488	24,1
Centrum: Toscana, Umbria, Marche, Lazio	422.483	29,8	396.834	29,2
Pld: Abruzzo, Molise, Campania, Puglia, Basilicata, Calabria	143.121	18,8	133.263	9,7
Wyspy: Sicilia, Sardegna	61.251	4,5	59.169	4,3
Charakterystyka społeczności imigracyjnej				
Udział % mężczyzn	754.424	54,2	726.809	53,3
Udział % kobiet	583.729	45,8	635.821	46,7
W związkach małżeńskich (z potomstwem lub bez)	676.296	48,7	676.342	49,9
Stanu wolnego	644.887	46,4	584.013	42,9
Wdowcy	16.287	1,2	14.000	1,0
Rozwiedzeni i w separacji	21.243	2,1	62.405	4,5
Przybyli w 2000 roku				
Ogółem pozwolenia na pobyt	155.244	100,0	232.813	100,0

Praca	59.394	38,3	92.386	39,7
Rodzina	56.914	34,72	60.027	25,8
Powody inne niz praca (religijne, naukowe)	21.816	14,1	27.920	12,0
Azyl	5.589	3,6	10.341	4,4
Inne powody	17.691	11,4	42.139	18,1

Zródło: Opracowanie Caritas/Dossier Statystyczne o Imigracji oparte na danych MSW

ITALIA. Imigranci na wloskim rynku pracy (2001)

	Wlosi +imigranci	Imigranci	Udzial % imig
Sila robocza a bezrobocie			
Sila robocza	23.781.000	800.680	3,4
Zatrudnieni	21.514.000	741.562	3,4
Bezrobotni	2.267.000	59.118	2,6
Poziom bezrobocia	9,5	7,4	-
Fluktuacja rynku pracy			
Zawiazanie umowy o prace	4.743.650	467.304	9,9
Rozwiazanie umowy o prace	4.297.205	378.856	8,8
Saldo zawiaz/rozw. umowy o prace	446.205	88.448	19,8
Zatrudnieni w przedsieb. ponizej 50 pracownikow	51,6	58,3	10,5
Zatrudnieni w wieku 18-35 lat	60,9	66,8	10,8
Zatrudnieni przez mniej niz 6 m-cy	36,2	41,5	12,0
Sektory zatrudnienia			
Hotele resteuracje/ nowozatrudnieni	831.306	87.182	10,5
Hotele resteuracje/ saldo	74.337	11.461	15,4
Rolnictwo/ nowozatrudnieni	499.506	59.987	12,0
Rolnictwo/ saldo	43.241	8.875	20,5
Sprzatanie i nieruchomosci/ nowozatrudnieni	453.268	43.209	9,5
Sprzatanie i nieruchomosci/ saldo	59.923	7.723	12,9
Budownictwo/nowozatrudnieni	410.561	49.098	9,8
Budownictwo/saldo	17.967	8.176	45,5
Handel hurtowy i detaliczny/nowozatrudnieni	410.809	22.324	5,4
Handel hurtowy i detaliczny/saldo	16.883	2.665	15,8
Sluzby publiczne/ nowozatrudnieni	255.914	15.522	6,1
Sluzby publiczne/saldo	16.883	2.665	15,8
Przemysl metalowy/ nowozatrudnieni	151.817	24.267	16,0
Przemysl metalowy/ saldo	-6.042	4.047	-

Przemysł spożywczy/ nowozatrudnieni	151.817	24.267	16,0
Przemysł spożywczy/saldo	15.033	2.109	14,0

Zródło: Opracowanie Caritas/Dossier Statystyczne o Imigracji oparte na danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych